

DR. SC. DIJANA BELJAN

Univerzitet u Sarajevu, Filozofski fakultet

University of Sarajevo, Faculty of Philosophy

Izvorni naučni rad / Original scientific paper

UDK/UDC 811.14'02 '367

DOI: 10.54524.2490-3930.2021.63

Doprinos interpretacijama mikenskih pločica:

PY Eb 297 i PY Ep 704.5–6¹

Apstrakt: Članak se bavi interpretacijom spora oko zemljišta između svećenice i lokalnih autoriteta. Taj rijedak trenutak u mikenskoj povijesti, koji nam je sačuvan na pilskim pločicama **PY Eb 297 i PY Ep 704.5–6**, često je predmet interpretacijā, između ostalog, i zato što predstavlja sintaktički najsloženiji tekst u mikenskom. Ovim radom se pokušavaju obuhvatiti važnije interpretacije te ponuditi neke nove mogućnosti pročitavanja teksta. Oblik *te-o*, na primjer, može se različito interpretirati, no u tekstovima o kojima je riječ, sintaktički je dolazilo u obzir shvatiti ga kao akuzativ, odnosno subjekt infinitiva, *the(h)on*, ili kao dativ svrhe *the(h)ōi*. Dakle, u oba slučaja riječ se tumači imenicom “božanstvo”. Sadržajna interpretacija teksta, koju zastupa autor ovog članka, odbacuje mogućnost akuzativa, odnosno subjekta infinitivne rečenice i ostavlja pitanje imenice otvorenim. Naime, iako iz toga izranjaju i ortografski problemi, moguće je oblik *te-o* shvatiti kao atribut za direktni objekt *etonion* (*θεῖος*), o kojem svećenica tvrdi da ga posjeduje.

Ključne riječi: grčki jezik, mikenski grčki, sintaksa grčkog jezika, mikenska sintaksa, akuzativ s infinitivom, linear B, pravni spor, institucionalno zemljište.

Abstract: The topic of this paper is a land dispute between a priestess and local authorities. This rare moment in Mycenaean history, which is preserved on tablets from Pylos **PY Eb 297** and **PY Ep 704.5–6**, has been the subject of many interpretations, because they, among other reasons, represent the syntactically most complex text in Mycenaean. This paper tries to examine some of the more important interpretations and offer some new possibilities for reading the text. The form *te-o*, for example, can be interpreted differently, but in the texts in question it was usually understood either as an accusative case, i.e. the subject of the infinitive, *the(h)on*, or as a dative of purpose *the(h)ōi*. In both cases the word is interpreted as a noun “deity.” The author of the article analyzes the text and offers a new interpretation, rejecting the possibility that the word is in the accusative case, and leaving the question of the noun open. Although orthographic problems arise from the new interpretation, it is possible to understand the form *te-o* as an attribute of the direct object *etonion* (*θεῖος*), which the priestess claims to own.

Keywords: Greek language, Mycenaean Greek, Greek syntax, Mycenaean syntax, The accusative with infinitive construction, linear B, legal dispute, institutional land.

¹ Zahvaljujem se kolegici mikenologu, mr. sc. Sanji Smoldaki Vitas, na pročitavanju prve verzije članka i opaskama u našoj prepiski, koja je dovela do nekih rješenja navedenih ovdje.

Uvod

Pločice **PY Eb 297** i **PY Ep 704.5–6** predstavljaju vrijedan zapis s povijesnog i socio-političkog aspekta s jedne strane, jer nam daju jedini podatak o sporu oko zemljišnog posjeda između dvije sukobljene strane, i jezičnog s druge, budući da predstavljaju najstariju potvrdu konstrukcije akuzativa s infinitivom u grčkom jeziku i, uopće, sintaktički najsloženiji tekst među mikenskim dokumentima. Problemi koji izranjaju kad je u pitanju pročitavanje i interpretacija teksta, nastaju zbog prirode pisma linearnog B, koje nije adekvatno za bilježenje grčkog jezika i, budući da je korišteno u administrativne svrhe, vrlo je sažeto. No tim se više očekuje preciznost pisara.

Pilske E-serije pločica karakteriziraju tri stvari. Prije svega, to je ponavljanje ideograma *GRA(NUM), zatim postojanje “dvostrukih” natpisa, odnosno preliminarnih i konačnih varijanti istoga teksta, a treća je raspodjela pločica prema vrsti zemljišta na *ke-ke-me-na* i *ki-ti-me-na*. U našem slučaju pločica **PY Eb 297** predstavlja preliminaran i kraći zapis o *ke-ke-me-na* zemljištu, dok se na **PY Ep 704.5–6** nalazi, uvjetno rečeno,² konačno rješenje zemljišnoga spora. Osim *Eb* / *Ep* serija (*ke-ke-me-na* zemljište), serije *En* / *Eo* također predstavljaju dvostruke zapise o zemljištu koje je *ki-ti-me-na*. Razlika između dvije vrste zemljišta ogleda se u tome da *ke-ke-me-na* zemlja pripada zajednici, *da-mo* (/dāmos/), dok *ki-ti-me-na* pripada imenovanim pojedincima, pa se čini da se zapravo radi o opreci: javna / privatna zemlja.

Prema nekima, pločice iz serijā *Ep* i *Eo* ne moraju se shvaćati preliminarnim bilješkama, budući da dolazi do promjene unosa u konačnoj varijanti teksta.³

Ključni pojmovi⁴

o-na-to / *o-na-ta*

Oblik je vjerojatno poimeničeni glagolski pridjev u srednjem rodu (*onāton*), obilato potvrđen u pilskim serijama *Ea*, *Eb/Ep*, *En/Eo* i *Eq*. Na pločicama se javlja u akuzativu jednine (*o-na-to*) i množine (*o-na-ta*). Radi se o komadu zemlje na koji netko uživa pravo korištenja (*usufructum*), obično preveden “iskoristivo zemljište”, “zakup” (*a portion (of land) enjoyed, beneficiary right*).⁵ Postoje poveznice s *ὠνητόν* (dor. *ὠνατόν*) “kupljen”, “koji se može kupiti” (cf. *ὠνή*, “kupovina”, dor. “kupo-prodajni ugovor”), ali riječ je općenito

² Okolnosti nisu poznate, ali se može reći da pločica **PY Ep 704.5–6** predstavlja bilješku o završetku spora.

³ Jiménez Delgado 2005a, 48.

⁴ Pri transkripciji, morfološkoj analizi i prijevodu pojmova, konzultirala sam ponajprije transliterirano izdanje tekstova u PTT (E. L. Bennett Jr. – J. P. Olivier, *The Pylos Tablets Transcribed*), drugo izdanje Ventrisovih i Chadwickovih *Documents in Mycenaean Greek* (Docs.² 1973), Palmerovu *The Interpretation of Mycenaean Greek Texts* (Interpretation 1963), Aura Jorroov *Diccionario micénico* (DMic.1985–1993), Ruijghove *Études sur la grammaire et le vocabulaire du grec mycénien* (Études 1967) te *A Companion to Linear B* iz 2008., 2011. i 2014. (*Companion*–1, 2, 3) za dodatna pojašnjenja.

⁵ Docs.² (rječnik) s.v. *o-na-to*.

prihvaćena kao izvedenica glagola *ὀνίνῃμι* “koristiti; izvući profit”, “uživati”.⁶ Taj bi *o-na-to* izvorno mogao označavati komad zemlje dan za nagradu.⁷ U mikenskom postoji druga riječ za isplatu, odnosno kupovinu vjerojatno istog podrijetla, *o-no* / *o-na*, što se smatra ortografskom greškom za *o-na-to* / *o-na-ta*.⁸ Etimologija je prilično nesigurna, jer ne postoji izravna poveznica s drugim indoevropskim jezicima, izuzev, možda, sk. *nā-thá*. Za mikensko *o-no* Lejeune pretpostavlja **a₃en-*, koje alternira s **a₃n-ea₂-* u korjenskom *ónā-* (jon. *ὀνή-*) glagola i brojnih izvedenica.⁹ Izvedenice ove osnove u značenju “koristiti, korisno nešto” su kasnije zamijenjene onima od glagola *ὠφελέω*.¹⁰

e-to-ni-jo

Radi se o specifičnoj vrsti zemljišne imovine. Zajedno s *onāton*, označava pravni status zemljišta ali, čini se, kao privilegirani tip posjeda. To se ogleda u činjenici da je *e-to-ni-jo* uvijek u vezi s pojedincima visokog društvenog statusa, koji se dovode u vezu s božanstvom i bogoštovanjem, što taj termin pomjera na religijsko područje. Dakle, radi se o zakupu zemlje vezanom za svetište.¹¹

Jasno je da se ovdje radi o akuzativu jednine, ali o etimologiji i njenom točnom značenju još se raspravlja. *E-to-ni-jo* bi moglo biti složenica čiji je prvi dio korijen od *ἐτός* “istinit, pravi” ili *ἔτι* “još”, a drugi *onon* (*ὄνιος* “koristan”),¹² što dovodi do mogućeg značenja “privilegirana dobit” ili “izvanredna dobit”.¹³ Drugi dio složenice, *-o-ni-jo*, upućuje na etimološku vezu s *o-na-to*,¹⁴ no, za razliku od *o-na-to* “zakup”, čini se da se kod *e-to-ni-jo* radi o plodouživanju bez najamnine (*usufructum*).¹⁵

da-mo

Oblik koji je ovdje u nominativu jednine (*δημος*) politički-administrativno predstavlja provincijalni distrikt ili, možda, seosku zajednicu. Ovdje ne označava općenito narod, kao u klasičnoj Grčkoj, već političko tijelo čija je uloga povezana s upravljanjem zemlje koja je *ke-ke-me-na*.¹⁶

⁶ DMic. (s.v. *o-na-to*); Docs.² 235, 445; Companion-1 301; Miller 2014, 23.4.

⁷ Cf. Hom. ξ 62–67.

⁸ Companion-1 253; Companion-2 8, 13.

⁹ DELG; Beekes (s.v. *ὀνίνῃμι*, *ὠνέομαι*).

¹⁰ Cf. Hsch. (o 888) <ὄνια> ὠφέλιμα ἢ βρώματα. ἢ κτήματα.

¹¹ Cf. DMic. (s.v. *e-to-ni-jo*); Docs.² 253–254; Études 89; Companion-1 301; Companion-3 62; Handbuch 379.

¹² Slična tvorba zabilježena je u kiparskom: *pa-no-ni-o-ne* /*panōnion*/ (ICS 217.A 10, Idalion). Cf. Avviamiento 225; Miller 2014, 23.5.

¹³ V. Études, DMic i Docs.² loc. cit.

¹⁴ Jiménez Delgado 2005, 43.

¹⁵ Études loc. cit.

¹⁶ DMic. (s.v. *da-mo*); Docs.² (rječnik) 538; Companion-1 134, 164–165, 303. Detaljnije o potvrdi te riječi u mikenskim tekstovima v. Lejeune 1965.

ko-to-na, ke-ke-me-na

Ko-to-na /*ktoinā*/ je središnji pojam jedne od najopsežnijih serija pilskih pločica, E-serije koja inače predstavlja velik registar zemljišnih posjeda.¹⁷ Etimologija je jasna: riječ dolazi od korijena **ktei-* “graditi, obrađivati” (cf. *κτίζω*) > *κτοίνα* u klasičnom grčkome.¹⁸ Općenito se shvaća kao obradivo zemljište, “posjed”, i u većini slučajeva dolazi uz participe *ke-ke-me-na* i *ki-ti-me-na*.¹⁹ Na rodskim natpisima riječ je preživjela u značenju “teritorijalna jedinica”,²⁰ a Hesychije je tumači kao *δημος μεμερισμένος* “podijeljena zemlja, okrug”.²¹

Na natpisima obrađivanim ovdje javlja se uz prvi od spomenutih participa, *ke-ke-me-na* /*kekesmenā*/, i dobija približno značenje “općinska zemlja”, zemlja o čijoj se distribuciji brine *dāmos*, zemlja koja pripada *dāmos*-u. Problem leži u pravilnom prijevodu participa na grčki, pa su razne interpretacije:²² a) **κ(η)εχεμένα (κίχημι)* “neobrađena” ili “napuštena, nenaseljena” zemlja (cf. lat. *privatus*);²³ b) **κεκεσμένα* (**kes-* “rezati, sjeći”; cf. *κεάζω*, hom. *κείων*) “podijeljena” (cf. *κοινός* “javni, zajednički”);²⁴ moguće i c) *κεκειμένα (κεῖμαι)*, s različitim značenjima “neobrađena zemlja; institucionalno zemljište”.²⁵ C. Gallavotti i M. Lejeune jedno su vrijeme particip dovodili u vezu s *κτάομαι* “steći”.²⁶

Da bi se točno odredio status zemlje koja je *ke-ke-me-na*, mora se napraviti distinkcija od one koja je *ki-ti-me-na*.²⁷ Palmer je u prikazu društvene organizacije mikenskog svijeta jasno razgraničio tko posjeduje kakav tip zemljišta, odnosno tko raspolaže s *te-me-no*, a tko s *ko-to-na*.²⁸ *Temenos* posjeduju *wanax* i *lawagetas*, dok *ki-ti-me-na*, *ko-to-na* posjeduju pojedinci nazivani *te-re-ta*, a *ke-ke-me-na*, *ko-to-na* je pod kontrolom *dāmos*-a.²⁹ To

¹⁷ U Knossu zabilježeno kao *ko-to-i-na*.

¹⁸ Cf. Docs.² (rječnik), DMic. (s.v. *ko-to-na*).

¹⁹ Ibid.

²⁰ Cf. Docs.² 232.

²¹ Hsch. κ 4332: [<κτύναι ἤ>] <κτοῖναι>· τῆς χωρῆς προγονικῶν ἱερῶν. ἡ δῆμος μεμερισμένος...

²² Prema DMic. (s.v. *ke-ke-me-na*). Cf. Companion–1, 301–302.

²³ Études 327–328. To je najprihvatljivija interpretacija, jer zadovoljava ortografiju, leksik također, pretpostavljajući glagol poznat u klasičnom grčkome (hom. *κίχάνω*, kasnije *κηχάνω*).

²⁴ Cf. Miller 2014, 23.5. Etimologija je prilično “labava”, s obzirom na to da mikenska ortografija potvrđuje pisanje s- ispred -m-, pa bismo očekivali *ke-ke-se-me-na* (cf. Petruševski 1970, 124–125).

²⁵ Cf. Docs.² 233. Iako se prigovaralo da nema odgovarajućeg perfektnog oblika u grčkome, taj je glagol zapravo po svom značenju perfekt.

²⁶ Cf. DMic. s.v. *ke-ke-me-na*. Neke od predloženih su još **κεκρεμένα* (*κείρω* “krčiti, sjeći, rezati”), koju Ruijgh odlučno odbacuje (particip perfekta glasio bi *κεκαρμένη*) i **γεγερεμένα* (*ἀγείρω*) “skupljena”, “zajednička” zemlja.

²⁷ Značenje drugog participa, *ki-ti-me-na*, uz koji se ova imenica javlja, nije problematično. Dovodi se u vezu s korijenom **ktei-* “nastaniti, naseliti”; dakle, radi se o tipu zemljišnog posjeda, za čiju raspodjelu su zaduženi pojedinci, za razliku od *ke-ke-me-na* zemlje kojom upravlja *dāmos*. Cf. hom. *ἐνκτίμενος* “dobro naseljen, kultiviran” (DMic., Companion–1 loc. cit.).

²⁸ Interpretation 83 i dalje.

²⁹ Cf. Docs.² 232 i dalje.

je navelo istraživače da termine razgraniče kao “privatna” (*ki-ti-me-na*), odnosno “javna” (*ke-ke-me-na*) zemlja.³⁰

Sintagma je u genitivu množine i dopunjuje akuzative *onāta* na pločici **PY Eb 297**, odnosno *onāton* na **PY Ep 704.6**: *ko-to-na-o*, *ke-ke-me-na-o*, *o-na-ta* / *o-na-to* (*e-ke-e*). Dakle, “(kažu / kaže da ima) *onāton* / *onāta* od zemljišnih parcela koje su *kekesmenā*”.

Dodatno tome, složenica *ko-to-no-o-ko* na **PY Eb 297** očito je sastavljena od *ko-to-na* i participa *e-ko* “koji drži zemlju, zemljodržac”, a ovdje predstavlja administrativno tijelo podložno *dāmos-u*.³¹

e-ke (*e-ke-qe*) i *e-u-ke-to-qe*

Oba oblika su indikativi u trećem licu prezenta, *e-ke* aktivnog (*ἔχει*) i *e-u-ke-to* medijskog (*ἐῦχεται* < **ἐῦχεται*). Značenje prvog oblika je “imati”,³² a drugog “tvrditi, izjavljivati”.³³ Prvi oblik je čest na pilskim E-serijama pločica, dok je drugi potvrđen samo na pločicama navedenim ovdje, gdje se dopunjuje infinitivom *e-ke* “tvrdi da posjeduje”, *ἐῦχεται ἔχειν*.³⁴ Na **PY Eb 297** dva su oblika okarakterizirana ponavljanjem *-qe*: *e-ke-qe*, *e-u-ke-to-qe*, što se najčešće interpretira sastavnim veznikom *τε*: “jednako i posjeduje i tvrdi (da ima *etonion*)”. Na konačnom zapisu **PY Ep 704.5** enklitika se javlja samo uz *e-u-ke-to*. To je neke istraživače navelo na pomisao da u prvom slučaju enklitičko *-qe* u *e-ke-qe* nije sastavni veznik, već modalna čestica *κε(ν)* s prospektivnim konjunktivom *ἔχῃ* (osobito jer se na drugim pločicama E-serijā javlja kao samostalni glagolski oblik),³⁵ pa bi se u tom slučaju preliminaran zapis na **PY Eb 219** mogao prevesti – “Svećenica očekuje da posjeduje i tvrdi da posjeduje”, a zaključak na **PY Ep 704.5** – “Svećenica posjeduje i tvrdi da posjeduje”. Mišljenje autora ovoga članka je da *-qe* ipak treba shvatiti kao sastavni veznik u pravnoj formuli, iako čitava fraza podsjeća na pleonazam.

³⁰ Budući da postoje navodi *ke-ke-me-na*, *ko-to-na* bez spomena *da-mo*, Carpenter (1983, 81) odbacuje tumačenje da je *ke-ke-me-na* zemlja “javna, zajednička”, čime se isključuje i Palmerov prijedlog da particip *ke-ke-me-na* etimološki povežemo s *κοῖνος* (**kei-* što bi na koncu rezultiralo reduplikacijom *ke-ki-me-na*). Carpenter u istom članku slijedi mišljenje Duhouxa da se participi *ke-ke-me-na* i *ki-ti-me-na* ne bi trebali shvaćati kao pravni, već kao agrikulturalni termini i nudi tumačenje “slabije” ili “udaljenije / marginalno” zemljište za prvi, odnosno “bolje”, “bliže” zemljište za drugi particip.

³¹ Postalo < **ko-to-no-o-ko* /*ktoin-o-(h)okhos*/.

³² Izvedeni oblici također potvrđeni u mikenskom: *e-ke-e* za grčki infinitiv prezenta *ἔχειν*, *e-ko-si* i varijanta *e-ke-si* za grčko 3. l. pl. prezenta aktivnog *ἔχονσι* te participi: *e-ko* i *e-ko-te* za grčki prezenta aktivni *ἔχων* i *ἔχοντες* (masc. nom. sg. i pl.). Finitni oblici se mogu naći i uz enklitiku *-qe* (*τε*): *e-ke-qe* i *e-ko-si-qe*.

³³ DMic. (s.v. *e-ke*, *e-u-ke-to-qe*).

³⁴ U sličnoj frazi s infinitivom kod Homera: *εὔχομαι εἶναι* “tvrdim da sam” (Z 211, H 190, etc.; a 180, γ 362, etc.; himna Apollonu, st. 480); *εὔχεται εἶναι* “tvrdi da je” (A 91, B 82, etc.; a 406, ι 519, etc.).

³⁵ DMic. (s.v. *e-ke*): (1), bilj. 6. Pomišlja se i na neodređeni prilog *μη* (2), bilj. 7) te česticu *δη* koja uvodi rečenicu (4), bilj. 9). Cf. *Companion*–1 300–301.

1. Sadržaj pločica i dosadašnje interpretacije

Spor između svećenice (*i-je-re-ja*) i grupe zemljoposjednikā (*ko-to-no-o-ko*) oko pravnog statusa zemljišne parcele, zabilježen na **PY Eb 297**, ogleda se u tome posjeduje li svećenica *o-na-to* (iskoristivo zemljište) ili *e-to-ni-jo* (zakup u religijske svrhe). Na **PY Ep 704.5–6** taj spor rješava *dāmos*. Sigurno je samo to da se u oba slučaja radi o parcelama koje podilaze kategorizaciji privatne (*ke-ke-me-na*) zemlje.

Razlike u formulaciji dviju pločica ogledaju se u sljedećem: a) ime svećenice naznačeno je samo na drugoj pločici; b) alternacija *e-ke-qe* / *e-ke*; c) alternacija *o-na-to* / *o-na-ta*; d) alternacija u drugom dijelu rečenice: *ko-to-no-o-ko* / *da-mo*; e) zamjenica *-mi-* naznačava se samo na drugoj pločici; f) predikat *pa-si* javlja se samo na drugoj pločici uz *da-mo*; g) količina zemljišta, izražena u sjemenu, manja je na prvoj pločici; h) samo se na drugoj pločici navodi *to-so-de*, *pe-mo*.

Postojeće interpretacije³⁶

U nastavku navodim dosadašnje prijevode i probleme u interpretacijama, koje variraju ponajviše zbog različitog shvaćanja oblikā *te-o* i *ko-to-no-o-ko* na **PY Eb 297** i **PY Ep 704.5–6**. Za potrebe interpretacije, prilažem i preliminaran zapis **PY Eb 339** [+] **409**, koji odgovara **PY Ep 704.3**.

Preliminarni zapis PY Eb 339 [+] 409 (= Ep 704.3)

.A i-je-re-ja , pa-ki-ja-na , e-ke-qe[o-na-to ke-ke-me-na]

.B ko-to-na , pa-ro- ɖa-mo [to-so-de]pe-mo GRA T 4

Hiereiā pa-ki-jāniā / pa-ki-jān(n?)ā (h)ekhei q^e onāton kekesmenās |^B *ktoinās paro damōi tos(s)on de spermo* GRA T 4.

“Svećenica (provincije) *Pa-ki-ja-ne* ima *onāton kekesmenā*-zemlje od *dāmos-a*. Toliko sjemena: GRA T 4.”³⁷

³⁶ Kako za pojedinačne riječi, tako i za čitave pločice, konzultirala sam *Docs.*² (1973) te usporedila s onim što su ponudili Palmer u *Interpretation* (1963), Melena u *Textos griegos micénicos comentados* (Melena, 2001), Bartoněk u *Handbuch des mykenischen griechisch* (*Handbuch*, 2003) i, na koncu, antologiju u *Companion*-1 (2008). Za razumijevanje sintaktičkih odnosa unutar rečenice poslužila sam se, osim navedenog, Jiménez Delgadovom *Sintaxis del Griego Micénico* (2016). Ostala literatura bit će navedena kroz rad.

³⁷ *Docs.*² br. 138.

Preliminarni zapis PY Eb 297 (= Ep 704.5-6)

.1 i-je-re-ja , e-ke-qe , e-u-ke-to-qe , e-to-ni-jo , e-ke-e , te-o vac.

.2 ko-to-no-o-ko-de , ko-to-na-o , ke-ke-me-na-o , o-na-ta , e-ke-e vac.

.3 GRA 3 T 9 V 3 vac.

Hiereiā (h)ekhei q^ue eukhetoi q^ue e-to-ni-jo (h)ekhehen theon (/ thehōi (?) |² ktoino(h)okhos
(/ -on?, -oi?) de ktoinā(h)ōn kekesmenā(h)ōn onāta (h)ekhehen: |³ GRA 3 T 9 V 3.

Mogućnosti prijevoda ovise o tome hoćemo li shvatiti:

- a) *te-o* kao akuzativ jednine, odnosno subjekt rečenice u infinitivu: "Svećenica i posjeduje i izjavljuje da božanstvo posjeduje etonion, ..." ³⁸
- b) *te-o* kao dativ jednine: "Svećenica i posjeduje i izjavljuje da posjeduje etonion za boga/božicu" ³⁹ ili "Svećenica i posjeduje i svečano izjavljuje da posjeduje etonion u korist božanstva." ⁴⁰
- c) *ko-to-no-o-ko* kao nominativ (jednine ili množine), odnosno kao subjekt rečenice s eliptičnim predikatom, koja uvodi rečenicu s infinitivom: "(...) ali zemljodržac /-šci (izjavljuje/-u) da (ona) posjeduje onāta kekesmenā-zemlje." ⁴¹
- d) *ko-to-no-o-ko* kao akuzativ množine, odnosno kao subjekt rečenice u infinitivu: "(...) a (svećenica izjavljuje) da (su) zemljodršci (ti koji) posjeduju onāta parcele zemlje koja je kekesmenā." ⁴²

Sadržajno gledajući, gotovo identično se kazuje na drugoj pločici. Drugačija je samo formulacija u drugom dijelu rečenice, ali je barem njena interpretacija bez poteškoća:

Konačan zapis PY Ep 704

.3 e-ri-ta , i-je-re-ja , o-na-to , e-ke , ke-ke-me-na , ko-to-na , pa-ro , da-mo , to-so ,
pe-mo GRA T 4

.5 e-ri-ta , i-je-re-ja , e-ke , e-u-ke-to-qe , e-to-ni-jo , e-ke-e , te-o , da-mo-de-mi , pa-si ,
ko-to-na-o ,

.6 ke-ke-me-na-o , o-na-to , e-ke-e , to-so pe-mo GRA 3 T 9

Erithā hieriēā (h)ekhei eukhetoiq^ue e-to-ni-jo (h)ekhehen theon (/ theōi?); dāmos de min phāsi
ktoināōn |⁶ kekesmenāōn onāton (h)ekhehen ...

³⁸ Prema: Docs.² br. 140; 256-257, 449.

³⁹ Prema: Lejeune 1965, 12; Melena 2001, 41-42 ("za božicu"); *Companion*-1 300.

⁴⁰ Prema: Jiménez Delgado 2005, 43; 2016, §112a, 115b, 138c; *Avviamento* 124-125 ("u ime božanstva").

⁴¹ Shvaćanje koje se slijedi u *Avviamento*, Lejeune 1965, Melena, Docs.², Jiménez Delgado 2005, *Companion*-1, na mjestima citiranim iznad. Palmer (*Interpretation* 95) ne nudi potpun prijevod pločice, ali tumači da se u drugome dijelu rečenice radi o dva subjekta; dakle "svećenica izjavljuje jedno, a *ko-to-no-o-ko* drugo".

⁴² Samo Jiménez Delgado 2005, *loc. cit.*

“Svećenica Erithā posjeduje i tvrdi da božanstvo posjeduje etonion, a *dāmos* izjavljuje da ona ima zakup općinskih parcela.”⁴³

“Svećenica Erithā posjeduje i tvrdi da posjeduje *etonion* u korist božanstva, a *dāmos* izjavljuje da ona ima zakup općinskih parcela.”⁴⁴

“Svećenica Erithā posjeduje i tvrdi da posjeduje *etonion* u korist božanstva, ali *dāmos* tvrdi da ona ima pravo korištenja (*usufructum*) općinskih zemljišnih parcela.”⁴⁵

Sintaktički gledano, dvije su konstrukcije akuzativa s infinitivom, i to je sigurno, ma kako preveli i interpretirali tekst. No, u postojećim interpretacijama za **PY Eb 297** dvojba je oko toga je li *te-o* akuzativ ili dativ jednine, odnosno je li subjekt rečenice s infinitivom ili dativ koristi. Nadalje, u drugom dijelu teksta neki shvaćaju *ko-to-no-o-ko* kao nominativ jednine ili množine, a neki kao akuzativ množine.

Jedna od zanimljivijih interpretacija je ona koju je ponudio Jiménez Delgado, osobito kad je u pitanju **PY Eb 297**. Naime on *ko-to-no-o-ko* shvaća kao akuzativ množine, smatrajući presudnim to što postoji alternacija *onāta* i *onāton* na dvije pločice te da stoga nema smisla da se na **PY Eb 297** tvrdi da jedan zemljodržac ima *onātā*, budući da se očekuje distributivna množina (koliko posjednikā, toliko parcelā).⁴⁶ Međutim, postavlja se pitanje tvrde li ti “zemljodršci” za sebe (nova rečenica s eliptičnim predikatom) ili “s druge strane” (*de*) svećenica “o njima tvrdi da posjeduju *onāta*” (subjekt infinitivne rečenice).

Jiménez Delgado uočava da se na **PY Eb 297** kontrast s *de* ne uspostavlja između onoga što potvrđuje svećenica s jedne, a zemljodržac ili zemljodršci s druge strane, nego između dvije stvarnosti o kojima svećenica govori te time navodi da se sintaktički radi o subjektu rečenice s infinitivom.⁴⁷ U prilog svojoj hipotezi on navodi odsustvo zamjenice *min* na toj pločici (za razliku od **PY Ep 704.5–6**), koju bi se preciznim pisarskim jezikom svakako moralo navesti, a ne podrazumijevati, ako se već radi o promjeni subjekta rečenice. Prema njemu, razlog odsustva *-mi-* je taj što je subjekt infinitiva već izrečen s *ko-to-no-o-ko* (“s druge strane, (svećenica) tvrdi da zemljodršci posjeduju *onāta*”).⁴⁸ Međutim *-mi-* možda nedostaje upravo zato što “zemljodršci” o sebi samima izjavljuju da posjeduju *onāta*. Ta mogućnost se ne smije isključiti.

⁴³ Prema: Docs.² br. 135; Ruijgh (*Études* 278) – “Svećenica Erithā drži (komad zemlje) i tvrdi da božanstvo drži privilegiranu ‘dobit’ (*etonion*), ali zajednica kaže da ona ima ‘dobit’ (*onāton*) od komunalnih zemljišta.”

⁴⁴ Prema: Melena 2001, 40–41 (“zajednica kaže da ona ima parcelu općinskog zemljišta za iznajmljivanje”); Miller 2014, §23.5.

⁴⁵ Prema: *Avviamento* br. 34; Lejeune 1965, 12–13; Jiménez Delgado 2005, 43–44; 2016, §30, 63, 112a, 122a, 138c, 143.

⁴⁶ Jiménez Delgado 2005, 47.

⁴⁷ *Ibid.*, 45.

⁴⁸ Jiménez Delgado 2005, 46.

Tada, kao ni u izjavi svećenice, nije potrebno *-mi-*. Jedini argument da se tekst na **PY Eb 297** shvati kao izjava svećenice o dvije različite situacije bi, smatram, bio odsustvo finitnog oblika uz *ko-to-no-o-ko*. Dakle, nameću se tri moguća rješenja za *ko-to-no-o-ko* u množini: 1. (Jiménez Delgado) “svećenica posjeduje i tvrdi da posjeduje *etonion* u korist božanstva, a da zemljodršci posjeduju *onāta*”, 2. (koje Jiménez Delgado isključuje) “svećenica posjeduje i tvrdi da posjeduje *etonion* u korist božanstva, a zemljodršci (tvrde za sebe) da posjeduju *onāta*” i 3. (najmanje vjerojatno zbog odsustva *-mi-*, ali ipak moguće) “svećenica posjeduje i tvrdi da posjeduje *etonion* u korist božanstva, a zemljodršci (tvrde) da su *onāta* to što ona posjeduje”. Ne isključujem nijednu od navedenih mogućnosti.

Što se Jiménez Delgadove interpretacije tiče, općenito se slažem da u drugom dijelu rečenice *ko-to-no-o-ko* svakako treba shvatiti množinom, bilo da se radi o subjektu rečenice s eliptičnim predikatom bilo akuzativu s infinitivom. No brojne nejasnoće i mogućnosti interpretacije i dalje ostaju otvorene.

Recimo, u vezi s argumentom da se u drugom dijelu **PY Eb 297** ne može raditi o tvrdnji “zemljodršca” da svećenica posjeduje *onāta*, jer na **PY Ep 704.5–6** *dāmos* njoj pripisuje jedan *onāton* (on bi se na **PY Eb 297** izrekao dualom, da mu se dodaje i onaj *onāto* iz retka .3 na **PY Ep 704**, a ne množinom)⁴⁹ postavlja se pitanje odnosa preliminarnog i konačnog zapisa. Ako se uopće radi o istome sporu oko istoga zemljišta, moguće je da se na preliminarnoj pločici **PY Eb 297** nije precizno utvrdilo posjedništvo, pa se upotrijebila množina (pisar bilježi izjave “na terenu”), a na konačnom zapisu **PY Ep 704.5–6** jasno se odvaja što je i kakvog je karaktera Erithino zemljište.

Uvidom u preliminarne zapise **PY Eb 339 [+]** 409, gdje se navodi da *hiereiā pa-ki-ja-na* ima *onāton*, i **PY Eb 297**, kojim se bilježi (možda) tvrdnja “zemljodršca” da ona posjeduje (i) *onāta*, izradio se konačan zapis na **PY Ep 704**, s tim da prvi *onāto* nije problematičan, a drugi jest, pa *dāmos* presuđuje. To nas navodi i da tekst na **PY Eb 297** ponovo posmotrimo. Dakle, *svećenica i posjeduje i tvrdi da posjeduje etonion*. Možda bismo ponavljanje enklitika koje na prvi pogled djeluje nepotrebno, ipak mogli objasniti. Prvim glagolom se implicira da je njoj već dodijeljen određeni komad zemljišta, a drugim da ona zapravo traži (*eukhetoi*) da ga posjeduje kao *etonion*. To bi naravno moralo dalje utjecati i na interpretaciju druge rečenice: što rade *ktoino(h)okhoi*, da li tvrde ili i oni *traže, mole*? Ne bismo trebali zaboraviti ni Ventrisov i Chadwickov prijedlog da ona možda (tvrdi da) kao *ktoinohokhos* ima *onāta*. Na koncu, ako podrazumimo značenje *pitati, tražiti* za *eukhetoi*, tada se otvara mogućnost dva akuzativa.

Nekoliko primjera te konstrukcije pokazuju da su oba akuzativa uz glagol, izuzev **PY Ep 704.2**, dakle u istoj skupini dokumenata, gdje se kazuje *Huamiā(?) theoio doelā onāton (h)ekhei k^{we} hiereiās geras* “*Huamiā(?)*, božja robinja (također) ima *zakup* kao *počasni dar* od svećenice”, dakle kao na **PY Eb 297** (ako pomišljamo o dva akuzativa) red riječi je S – O – P – Ak., odnosno subjekt – direktni objekt – predikat – akuzativ kao dio predikata.

⁴⁹ Jiménez Delgado 2005, 46.

Još je zanimljivija mogućnost koju za **PY Eb 297** ostavljaju Ventris i Chadwick: svećenica tvrdi za sebe “da ima *etonion* za božanstvo, a da (ona) kao *ktoino(h)okhos* ima *onāta kekesmenā-zemlje*”.⁵⁰ Ako, dakle, kraće pločice predstavljaju preliminarne zapise nastale skupljanjem informacija “na terenu”,⁵¹ onda možda zato postoje razlike između dvije verzije: *hiereiā pa-ki-ja-na* na **PY Eb 339 [+]** **409**, koja se imenuje kao Erithā na **PY Eb 297**, tvrdi da posjeduje *etonion* koji pripada bogu, ali i da kao *ktoino(h)okhos* posjeduje *onāta kekesmenā-zemlje*. Konačnim zapisom na **PY Ep 704** raspoređeno je gdje je ona zakupac za *onāton* (.3). U vezi njene tvrdnje da posjeduje *etonion*, *dāmos* presuđuje da je i to *onāton* te je stoga manje zemlje navedeno na **PY Ep 704.6** nego na **PY Eb 297**. Možda je ona već platila porez za (previše) zemlje!?

Oblik *te-o* na ove dvije pločice neki smatraju dativom jednine, dok ga drugi vide kao akuzativ.⁵² Ukoliko ga shvatimo dativom, moguć je prijevod “svećenica tvrdi da posjeduje *e-to-ni-jo* za božanstvo”. No ako prihvatimo da je *te-o* akuzativ, tada se subjekt konstrukcije mijenja: “svećenica tvrdi da božanstvo posjeduje *e-to-ni-jo*”. Dodatno tomu, smatram mogućim da se radi o atributu u akuzativu koji se slaže s *etonion*, *the(y)on* (usp. pomikenski akuzativ *θεῖον*), što bi označavalo *etonion* koji pripada bogu / božici, “božanski *etonion*”. To bi dodatno preciziralo karakter zemljišne parcele koja je usko vezana za bogoslužje, nikako ne pripada općini i ne treba se oporezivati. To otvara ortografske probleme, jer bismo očekivali *te-jo*, odnosno *-j-* između diftonga i vokala. Međutim, ako uzmemo u obzir da je moguće, prvi dio rečenice na obje pločice se sadržajno mijenja: “Svećenica posjeduje i tvrdi da posjeduje božanski *etonion*”, pri čemu se subjekt konstrukcije podrazumijeva (ona), iako nije izrečen akuzativom, dok je *etonion the(y)on* direktni objekt infinitiva *(h)ekhehen*.

Unatoč tomu, drugi dio rečenice na **PY Eb 297** ostaje problematičan, jer i dalje nije sasvim sigurno – 1) izriču li svećenica i *ktoino(h)okhos* (/ -oi) oprečne izjave ili 2) svećenica izjavljuje dvije stvarnosti o sebi i zemljodršcima (*ktoino(h)okhons*) ili, pak, 3) svećenica izjavljuje dvije stvarnosti o sebi, pri čemu kao svećenica posjeduje (božanski) *etonion*, a kao zemljodržac (*ktoino(h)okhos*) drži “zakupe” *onāta*.

Red riječi u mikenskom malo pomaže u razrješenju problematičnih dijelova teksta. To se osobito odnosi na interpretaciju oblika *te-o* dativom imenice ili akuzativom pridjeva koji se slaže s *etonion*. Iako je korpus mikenskih tekstova izuzetno koherentan, jer pločice svih nalazišta potječu iz iste godine netom prije uništenja palača, nepreciznost linearnog pisma, ortografska pravila i sažet administrativan jezik ne dozvoljavaju uvijek odrediti ovisi li jedna riječ sintaktički o drugoj ili ne.⁵³ Analizirajući primjere s pouzdanijim interpretacijama, Yves Duhoux je u citiranom članku pokušao identificirati vrijednost

⁵⁰ Docs.² 257.

⁵¹ Cf. Jiménez Delgado 2005, 48, referirajući se na Chadwicka (1980, 151).

⁵² DMic. (s.v. *te-o*).

⁵³ Cf. Duhoux 2009, 124.

koju imaju različiti redoslijedi riječi. Analiza se temeljila na položaju atributa (imenica u genitivu, pridjevski atribut, zamjenica ili particip) u odnosu na imenicu koju opisuje u antepoziciji ili postpoziciji te na položaju glagola s obzirom na početak, sredinu i kraj rečenice. Budući da nijedan istraživač ne smatra *te-o* pridjevskim atributom (već imenicom u dativu ili akuzativu jednine), ni Duhoux ga nije svrstao u neku od kategorija pridjeva koje analizira. Ipak, može se utvrditi određena formulaičnost u redu riječi. U većini slučajeva, atributom u antepoziciji se imenica dodatno naglašava, dok postpozicija znači obratno, da nema potrebe za naglašavanjem.⁵⁴ Što se tiče pločica obrađenih u ovome radu, isticanje je očito u opreci *etonion* / *onāta* i *onāton* u antepoziciji infinitivu. Genitiv *ktoinā(h)ōn kekesmenā(h)ōn* uz *onāta* / *onāton* “(ima) zakupe općinskih/ zemljišta” nije naglašeniji od imenice; inače bi redoslijed bio *kekesmenā(h)ōn ktoinā(h)ōn*, što bi, kao i svaki particip u antepoziciji, bacilo u sjenu *onāta* / *onāton*.⁵⁵ To nam opet ne pomaže da riješimo položaj i konkretno značenje oblika *te-o*, jer analiza pridjevskih atributa je, ovisno o značenju, pokazala da se javljaju čas u naglašenom položaju (antepozicija), čas manje naglašenom u postpoziciji. Na primjer, u antepoziciji su češće pridjevi koji označavaju boju, pridjevi vremena isključivo, dok su oni koji označavaju veličinu uvijek u postpoziciji. Međutim, postoji kategorija sadržajno različitih pridjeva koji su češće u postpoziciji i svakako manje naglašeni.⁵⁶ To bi možda moglo ići u prilog shvaćanju *te-o* kao pridjeva, koji se sadržajno implicira u pojmu *etonion* kao zemljištu vezanom za bogoslužje, pa nema potrebe da se antepozicijom *etoniju* dodatno ističe.⁵⁷ No ako se ipak radi o imenici u dativu “u korist božanstva”, ponestaje nam argumenata za interpretaciju. Rečenice poput *Kōkalos apedōke E(h)umēde(h)i tos(s)on elaiwon*, “Kōkalos dade E(h)umēdeju toliko ulja”⁵⁸ ukazuju na slijed S – P – indir. O u dativu – dir. O.

Zaključna razmatranja

1. Na mikenskoj pločici **PY Eb 297**, koja je kraći zapis, pisar palače je izradio bilješku o sporu između svećenice i lokalnih vlasti. Najčešće tumačenje je “Svećenica tvrdi da je zemlja koju posjeduje *etonion* za božanstvo”, što zemljodržac (ili zemljodršci) osporava (/ -ju) kategorizirajući takav komad zemlje kao *onāta*, što je jednostavno “zakupi općinske zemlje”. Druga mogućnost, koju nudi Jiménez-Delgado, da svećenica tvrdi dvije stvari – ona ima *etonion* u korist božanstva, a zemljodršci imaju *onāta* – gotovo me je navela da to prihvatim. Naime, nedostaje novi predikat nezavisne rečenice, kao što je slučaj s *damos de min phāsi*. Ako se na **PY Eb 297** radi o sporu između svećenice i zemljodržaca, koji odbijaju *onāta* kategorizirati kao (neoporezivi) *etonion*, svakako bi

⁵⁴ Duhoux 2009, 149–150; cf. Vilborg 1960, 138.

⁵⁵ Cf. Duhoux 2009, 150–151.

⁵⁶ Duhoux 2009, 147.

⁵⁷ Pridjev u antepoziciji imao bi smisla jedino da postoji više vrsta *etonija*, pa se time naglašava da se radi upravo o božanskom *etoniju*, a ne bilo kojem.

⁵⁸ PY Fr 1184.

se ponovila zamjenica *min* kao na **PY Ep 704.5–6** (“oni tvrde da *ona* ipak posjeduje *onāta*”). Stoga tekst radije interpretiram kao dvije različite izjave koje uzima pisar “na terenu” ili kao njegovu zabilješku o statusu određenih parcela kakve je prilikom pregleda zatekao. Stanje “na terenu” je dakle takvo da *svećenica posjeduje i potvrđuje da je zemlja koju posjeduje božanski etonion, dok zemljodršci (inače) posjeduju (ili sami tvrde da posjeduju) onāta općinske zemlje*.

2. Drugi zapis na **PY Ep 704** je prilično duži. Tu se ista svećenica spominje dva puta. Prvi put u retku .3, u kojem je zabilježeno da ona “od *dāmos*-a ima zakup općinske zemlje”, a zatim konačan navod spora (.5–6): ona (i dalje) tvrdi da zapravo posjeduje (božanski) *e-to-ni-jo*, a ne *o-na-to*, kako zaključuje *dāmos*. Taj bi se tekst mogao shvatiti i kao službeno izvješće o sporu, a ne Erithine riječi. Drugog zapisa o tome nemamo.
3. Brojni su slučajevi kada se krivicom pisara ili oštećenjem pločice izdavači i interpretatori muče s ispravnim popunjavanjem prazninā i oštećenjā ili ispravljanjem pogreški pisara. Primjeri poput *ko-to-na* / *ko-to-i-na*, *qe-te-o* / *qe-te-jo* samo su neki od takvih slučajeva. Oblik *te-o* mogao bi se svakojako interpretirati: kao osobno ime *Θέων* ili *Τέως*, kao glagol *θέω*, kao zamjenice *τέος*, *τέός*, *τέο*, *τέφ*, *τέων* ili, pak, oblikom imenice “bog”, *θεός*.⁵⁹ Kako se obično povezuje upravo s njom, mogući oblici te imenice o-deklinacije su: nominativ, dativ i akuzativ jednine te nominativ, akuzativ, genitiv i instrumental množine. Sigurni smo jedino kada je u pitanju oblik *te-o-jo* (gen. sg.) ili *te-o-i* (dat. pl.). Oblik *te-o* se na pločicama inače javlja kao nominativ ili akuzativ jednine. Nominativ se mora eliminirati (božanstvo zasigurno ništa ne izjavljuje), pa ostaje dvojba radi li se o akuzativu ili dativu jednine. Oblik *te-o* kao sa sigurnošću potvrđen dativ *theōi* gotovo da ne postoji. Prema Aura Jorrou,⁶⁰ pokazuje ga pločica **KN Fh 348.2**, uz tehničke termine *o-no* i *qe-te-o* kao neki vid zavjetnih darova⁶¹ ili isplate za božanstvo, pa bi dativ tu možda i bio opravdan. No, oblik je pisar naknadno izbrisao.
4. Što se tiče oblika *te-o*, odbacujem mogućnost da se božanstvo stavlja u radnju, odnosno da se izjavljuje kako on ili ona kao božanstvo nešto posjeduje (akuzativ kao subjekt infinitiva). Osim toga, ne izgleda logično da se na istoj pločici, odnosno pločicama kazuje kako svećenica sama izjavljuje da posjeduje određenu parcelu i za istu parcelu tvrdi da je posjeduje neko božanstvo.⁶² Za dativ sam već spomenula da gotovo ne postoji. Stoga, budući i da je vrsta posjeda *e-to-ni-jo* na pločicama vezana uz bogoštovanje i da se pisarske greške nerijetko događaju, ostaje nam da pomislimo da se možda radi o pridjevu *θεῖος*. Svećenica, kako se pretpostavlja iz konteksta, opravdava svoje izuzeće od danka na koju je *ktaino(h)okhos*, odnosno *dāmos* obavezuje. Što se ortografije tiče, ne bi bio jedini primjer nebilježenja poluvokalnog elementa *-y-* u diftongu nakon

⁵⁹ Cf. Duhoux 2011, 25–26.

⁶⁰ DMic. (s.v. *te-o*).

⁶¹ Interpretation 260.

⁶² Cf. Jiménez Delgado 2016, 30.

kojeg slijedi vokal (*e-re-pa-te-o* na **KN Se 1007** / *e-re-pa-te-jo* na ostalim pločicama, za pridjev *elephanteios*; *o-re-ne-a* na **KN L(2) 5993 + 5992 + 8587** / *o-re-ne-ja* / na **KN L(2) 5108**, za *ōleneia*; etc.) Ne možemo očekivati da se ortografska pravila primjenjuju bez iznimke na pločicama različitih nalazišta, čak ni unutar istog korpusa natpisa, jer na jednoj skupini nalaza može djelovati više pisara iste palače. Osim toga, ukupan materijal je još uvijek oskudan i često fragmentaran da bismo dali konačan odgovor na poteškoće s pojedinačnim pločicama. No, svakako primjere poput ove dvije pločice smatram vrijednima svakog daljnjeg ispitivanja.

Summary: A contribution to the interpretation of Mycenaean tablets PY Eb 297 and PY Ep 704.5-6

There is a dispute between a priestess (*i-je-re-ja*) and a group of landholders (*ko-to-no-o-ko*) over the legal status of a land parcel, recorded on **PY Eb 297**, as to whether the priestess owns the *o-na-to* (usable land) or *e-to-ni-jo* (lease for religious purpose). On **PY Ep 704.5-6**, this dispute is settled by the *dāmos*. Whether it is *o-na-to* or *e-to-ni-jo*, when it comes to the possession of a priestess, it is certain that in both cases these are the parcels that fall under the category of private (*ke-ke-me-na*) land. However, many problems in the interpretation of the text remain to be solved.

The meaning of *ko-to-no-o-ko* as a singular form is often disputed. Jiménez Delgado rejects the possibility that it could be the subject of the new sentence introduced by *de*. He thinks that it should be the subject of the accusative with infinitive construction because *min* is missing (as on **PY Ep 704.5-6** referring to Erithā). But I have to observe that *min* is actually not necessary if we think about *ko-to-no-o-ko* as the subject of the new sentence with an elliptical predicate “they claim to have the *divine etonion* of the *kekesmenā*-land”.

Furthermore, the form *te-o* can be interpreted differently, but it is usually understood as the accusative, i.e. the subject of the infinitive, *the(h)on*, or as a dative of purpose *the(h)ōi*. In both cases the word is interpreted as a noun meaning “deity.” The possibility that it is in the accusative case, i.e. the subject of the infinitive construction, must be excluded. For it does not seem likely that the *god* is the subject of an action, and that (as the priestess says) *the god owns* land or anything at all. The word could be in the dative case, but this is so rarely attested that for a moment this possibility can be excluded as well. Although orthographic problems arise from it, there remains one more possibility - to understand the form *te-o* as an attribute of the direct object *etonion* (θεῖος), which the priestess claims to own. Orthographic rules are not without exceptions, and bearing in mind mistakes such as *e-re-pa-te-o* on **KN Se 1007** / *e-re-pa-te-jo* on other tablets (*elephanteios*) or *o-re-ne-a* on **KN L(2) 5993 + 5992 + 8587** / *o-re-ne-ja* on **KN L(2) 5108** (*ōleneia*) etc., we have to conclude that the *-y-* glide between the diphthong and the following vowel does not always have to be written.

Thus we are left with more than one possibility of translation, regarding the forms *te-o* and *ko-to-no-o-ko* on **PY Eb 297**: 1) “the priestess, she has and claims to have the *divine etonion*, but the landholders say that they have *onāta*”, 2) “the priestess, she has and she claims to have the *divine etonion*, but (she claims) that the landholders have *onāta*”, or 3) “the priestess, she has and claims to have the *divine etonion*, but that as a landholder she has *onāta*”.

BIBLIOGRAFIJA

Kratice

- Avviamento M. Doria, *Avviamento allo studio del miceneo: struttura, problemi e testi*, Edizioni del'Ateneo, 1965.
- Beekes R. S. P. Beekes, *Etymological Dictionary of Greek*, Brill, 2010.
- Companion-1 Y. Duhoux, A. Morpugo-Davies, *A Companion to Linear B. Mycenaean Greek Texts and their World*, Volume 1, Bibliothèque Des Cahiers de L'Institut de Linguistique de Louvain, 2008.
- Companion-3 Y. Duhoux, A. Morpugo-Davies, *A Companion to Linear B. Mycenaean Greek Texts and their World*, Volume 3, Bibliothèque Des Cahiers de L'Institut de Linguistique de Louvain, 2014.
- DELG P. Chantraine, *Dictionnaire étymologique de la langue grecque: histoire des mots*, Éditions Klincksieck, 1968 (I), 1970 (II), 1974 (III), 1977 (IV-1), 1979-1980 (IV-2).
- DMic F. Aura Jorro, *Diccionario micénico*, 2 vols, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Instituto de Filología, 1985-1993.
- Docs.² J. Chadwick, M. Ventris, *Documents in Mycenaean Greek*, Cambridge University Press, 1973.
- Études C. J. Ruijgh, *Études sur la grammaire et le vocabulaire du grec mycénien*, A. M. Hakkert, 1967.
- Handbuch A. Bartoněk, *Handbuch des mykenischen griechisch*, Universitätsverlag, 2003.
- Hsch. *Hesychii Alexandrini lexicon*, vols. 1-2, Ed. K. Latte, Munksgaard, 1:1953; 2:1966.
- Hom. *Homeri Ilias*, vols. 2-3, Ed. T. W. Allen, Clarendon Press, 1931; *Homeri Odyssea*, Ed. P. von der Mühl, Basel: Helbing & Lichtenhahn, 1962; *The Homeric hymns*, Ed. T.W. Allen, W.R. Halliday, E.E. Sikes, Clarendon Press, 1936².
- ICS O. Masson, *Les inscriptions chypriotes syllabiques: recueil critique et commenté*, E. de Boccard, 1983.
- Interpretation L. R. Palmer, *The Interpretation of Mycenaean Greek Texts*, Oxford University Press, 1963.
- Melena J. L. Melena, *Textos griegos micénicos comentados*, Eusko-Legebiltzarra = Parlamento Vasco, 2001.
- PTT E. L. Bennett Jr. – J. P. Olivier, *The Pylos Tablets Transcribed*, Edizioni del'Ateneo, 1973.
- Schwyzzer II E. Schwyzzer, *Griechische Grammatik II*, C. H. Beck, 1950.

Literatura

- Carpenter 1983 – M. Carpenter, Ki-ti-me-na and ke-ke-me-na at Pylos, *Minos* 18, Universidad de Salamanca, 1983, 81–88.
- Chadwick 1980 – J. Chadwick, *Il mondo miceneo*, A. Mondadori, 1980.
- Chadwick 1987 – J. Chadwick, *Linear B and Related Scripts (Reading the Past, Vol. 1)*, University of California Press, 1987.
- Chantraine 1984 – P. Chantraine, *Morphologie historique du grec*, Éditions Klincksieck, 1984.
- Del Freo 2001 – M. Del Freo, Mycénien pu-te-ri-ja et le couple ki-ti-me-na / ke-kez-me-na, *Revue de philologie, De littérature et D'histoire anciennes*, LXXV (1), Klincksieck, 2001, 27–44.
- Dover 1960 – K. J. Dover, *Greek word order*, Cambridge University Press, 1960.
- Duhoux 2009 – Y. Duhoux, L'ordre les mots en mycénien, *Minos* 14, Universidad de Salamanca, 2009, 123–163.
- Duhoux 2011 – Y. Duhoux, Interpreting the Linear records: some guidelines, Y. Duhoux, A. Morpugo-Davies (eds.), *A Companion to Linear B. Mycenaean Greek Texts and their World*, Volume 2, Bibliothèque Des Cahiers de L'Institut de Linguistique de Louvain, 2011, 1–32.
- Hahn 1950 – E. A. Hahn, 1950, Genesis of the Infinitive with Subject-Accusative, *Transactions and Proceedings of the American Philological Association*, 81, The Johns Hopkins University Press, 1950, 179–129.
- Jiménez Delgado 2005a – J. M. Jiménez Delgado, Consideraciones en Torno a PY EB 297/PY EP 704.5–6, *Kadmos*, 44, Ilia State University, 2005, 43–49.
- Jiménez Delgado 2005b, J. M. Jiménez Delgado, Micénico, Lineal B y orden de palabras, *Habis*, 36, Universidad de Sevilla, 2005, 7–23.
- Jiménez Delgado 2016 – J. M. Jiménez Delgado, *Sintaxis del Griego Micénico*, Universidad de Sevilla, 2016.
- Lejeune 1965 – M. Lejeune, LE ΔΑΜΟΣ DANS LA SOCIÉTÉ MYCÉNIENNE, *Revue des Études Grecques*, 78 (369–370), L'Association des Études Grecques édite la REG, 1965, 1–22.
- Lejeune 1987 – M. Lejeune, *Phonétique historique du Mycénien et du Grec ancien*, Éditions Klincksieck, 1987.
- Miller 2014 – G. Miller, *Ancient Greek Dialects and Early Authors*, Walter De Gruyter, 2014.
- Петрушевски 1959 – М. Петрушевски, Најстарији грчки accusativus cum infinitivo, *Živa antika*, IX 1–2, Society for Classical Studies “Živa Antika”, 1959, 6.

- Petruševski 1970 – M. Petruševski, Interprétations de quelques mots du grec mycénien, *Studi Micenei et Egeo Anatolici*, 12, Edizioni de ll'Ateneo, 1970, 121–135.
- Vilborg 1960 – E. Vilborg, *A Tentative Grammar of Mycenaean Greek*, Almqvist & Wiksell (distr.), 1960.

